

Dzieci trzyletnie

Ponieważ w rozwoju dzieci w wieku trzech lat obserwuje się duże różnice indywidualne i różne tempo rozwoju uwarunkowane m.in. odmiennymi doświadczeniami rodzinnymi, to nie sposób podać precyzyjnych norm rozwojowych.

Dzieci trzyletnie łatwo ulegają zmęczeniu lecz szybko regenerują siły. Na krótko również potrafią skupić się na jednym przedmiocie, stąd też krótko trwałe wysiłki należy przeplatać częstym odpoczynkiem, umożliwiającym zmianę pozycji ciała i zaspakajającym potrzebę ruchu. Ważnym zadaniem jest też przystosowanie dzieci do nowego środowiska, gdyż są one jeszcze egocentryczne, co utrudnia orientację w otoczeniu. Brak umiejętności samoobsługowych powoduje uzależnienie od pomocy dorosłych. Małe dzieci łatwo tracą poczucie bezpieczeństwa, które jest niezbędnym warunkiem równowagi psychicznej, dlatego ważna jest obserwacja jego zachowania, aby wiedzieć i orientować się kiedy potrzebna jest integracja, kogo trzeba ośmielić, kogo pocieszyć lub też zachęcić do zabawy.

Rozwój somatyczny i aktywność ruchowa

W tym okresie kościec dziecka jest wrażliwy i giętki. Stawy cechuje duża ruchomość, więzadła stawowe są słabe i rozciągliwe. Bardzo słaba jest też muskulatura. Włókna mięśniowe zawierają dużo wody, są wiotkie i cienkie, wskutek czego dziecko jest niewytrzymałe na wysiłek fizyczny. Męczy je jednostajna pozycja oraz monotony i dłużej trwający ruch. Dla tych dzieci zorganizowane zajęcia nie powinny przekraczać 10 minut. Dzieci mają już zautomatyzowane chodzenie, są ruchliwe, kucają, wstają, utrzymując równowagę sprawnie biegają. Lubią zabawy ruchowe w kole – ruchy nie są jeszcze dobrze skoordynowane. Kopią piłkę z rozbiegu nie utrzymując jeszcze odpowiedniego kierunku.

W tym okresie konieczne jest również przebywanie na świeżym powietrzu, a także możliwość odpoczynku w ciągu dnia. W tej fazie wieku łatwo może wytworzyć się wadliwa postawa ciała przy nierównomiernym rozkładzie ruchu i spoczynku.

Rozwój emocjonalny i społeczny

Wiek ten cechuje wzbogacenie się i duże zróżnicowanie życia uczuciowego. Można zaobserwować w zachowaniu się dzieci takie uczucia jak: gniew, strach, radość, wstyd, niechęć czy też zazdrość. Te uczucia pojawiają się w sposób wyrazisty, gdyż dziecko nie umie maskować i tłumić swoich przeżyć uczuciowych. Uzewnętrzniają się one w zachowaniu, okrzykach i w słowach. Służą one do wyrażania emocji, których podłożem są z kolei potrzeby. W tej fazie życia przedszkolnego uczucia dzieci cechuje afektywność i impulsywność. Emocje silne, gwałtowne choć krótkotrwałe, łatwo u dziecka powstają i wybuchają na zewnątrz. Często trwają kilka minut, nagle powstają i nagle się kończą. Dziecko przechodzi łatwo z jednego nastroju emocjonalnego w drugi, diametralnie od niego różny. Zmartwione i zapłakane za chwilę się cieszy.

✚ Dzieci czteroletnie

W wieku 4 lat rozpoczyna się okres średniego dzieciństwa, charakteryzuje poziom rozwoju motorycznego i sensorycznego, umożliwiający mu poruszanie się w najbliższym otoczeniu i docieranie do interesujących go obiektów, traktowanych przez nie jako istniejące realnie. Dziecko czteroletnie znacznie lepiej niż trzyletnie orientuje się w otoczeniu i nie potrzebuje bliskości dorosłych w takim stopniu jak trzylatek, jest bardziej ufne. Nie ma większych problemów z adaptacją do nowych sytuacji, osób, rzeczy czy pomieszczeń. Czterolatek potrafi samodzielnie ubierać się i rozbierać, posługiwać się widelcem i wybierać produkty na kanapkę, którą chce zjeść, rozumie zależność ubioru od pory roku, znaczenie czynności higienicznych, nabywa odporności na niepowodzenia, zaczyna mieć wiarę we własne siły, umie porządkować zabawki na półkach, sprzątać po posiłkach i zajęciach. Jego działania są już celowe i zaplanowane.

Rozwój somatyczny i aktywność ruchowa

Dziecko wkraczające w okres średniego dzieciństwa ma wszystkie zęby mleczne swobodnie porusza się chodząc i biegając, jest dość samodzielne w zakresie samoobsługi. Zmiany wzrostu wagi ciała są znacznie mniejsze niż do tej pory. Następuje wydłużenie ciała pod wpływem szybszego rośnięcia kończyn. Dziewczynki rozwijają się szybciej niż chłopcy. W średnim dzieciństwie obserwuje się wzrost sprawności motorycznej, pojawiają się nowe umiejętności, proste ruchy łączone są w kombinacje ruchowe np. bieg i skok, bieg i kopnięcie piłki, chwyt i rzut piłką. O czterolatkach mówi się, że są nie do opanowania w każdym rodzaju aktywności. Jest to spowodowane dużą potrzebą ruchu. Dziecko czteroletnie nie potrafi długo skupić się na wykonywanej czynności, dlatego często zmienia rodzaje zajęcia ruchowego. Nabiera zwinności, staje się wrażliwe na muzykę, lubi tańczyć. U dziecka czteroletniego pojawiają się ruchy narzędziowe – prakse i dlatego zaczyna ono dużo rysować, malować, lepić, często sięga po nożyczki, ponieważ sama czynność przecinania jest dla niego atrakcyjna. Konstruuje z różnego rodzaju klocków.

Rozwój emocjonalny i społeczny

Dzieci 4 – letnie lepiej rozumieją emocje własne i innych osób, zdobywają umiejętności regulowania ekspresji własnych emocji. Wraz ze wzrostem zaufania do dorosłych, a tym samym poczucia bezpieczeństwa dziecko zaczyna panować nad swoimi emocjami. Pojawia się w tym czasie fantastyczny stosunek do prawdy, dlatego intencje dorosłego są mniej ważne niż prawda („obiecałeś”). Czterolatek zaczyna dostrzegać, że kłamstwo jest czymś złym. Okazuje radość i zadowolenie z dobrze spełnionych obowiązków i dyżurów; wie, kiedy i dlaczego jest szczęśliwe. Czterolatek zna i uświadamia sobie te normy, według których ocenia zachowania własne i innych, ale nadal reaguje gwałtownie i jest konfliktowy. Podejmuje próby czekania na swoją kolej. Często nie podporządkowuje się zawartym umowom i obowiązującym w grupie

zasadom. Lubi przeciwstawiać się poleceniom, które do tej pory wykonywał bez jakichkolwiek oporów, dlatego potrzebne jest w tym okresie określenie przez dorosłego jasnych granic postępowania, stanowczość i konsekwencja. U dziecka czteroletniego obserwuje się chęć podobań się innym. Dlatego chętnie zwraca na siebie uwagę, często domaga się pochwały ze strony dorosłych. Ma wyraźne poczucie własnego „ja”, co wyraża poprzez bunt, upór, rywalizację i władczość. Jest to również przyczyną przejawów fizycznej agresji. Dorosły musi towarzyszyć dziecku w porządkowaniu przez niego świata i powinien dokładnie określić jego obowiązki.

Dzieci pięcioletnie

Okres średniego dzieciństwa, zwany także wiekiem przedszkolnym, trwa od 4 do 6 roku życia. Dziecko, które rozpoczyna ten etap życia, charakteryzuje poziom rozwoju motorycznego i sensorycznego umożliwiający mu poruszanie się w najbliższym otoczeniu i docieranie do interesujących je obiektów traktowanych przez nie jako istniejące realnie, noszące cechy słabości i obiektywności. Dziecko we wczesnym dzieciństwie zdobyło wiele doświadczeń na temat właściwości obiektów fizycznych, umiejętności rozwiązywania problemów w działaniu oraz poprzez kombinacje myślowe. Opanowało niejęzykowe i językowe sposoby porozumiewania się z innymi. Wzbogaciło swój słownik do tego stopnia, że potrafi porozumiewać się z dorosłymi w sprawach codziennych oraz przyswoiło podstawy systemu gramatycznego języka, co zapewnia mu zrozumienie i budowanie zdań poprawnych gramatycznie. Przywiązanie w relacjach z dorosłymi jest podstawą rozwoju emocjonalnego i społecznego dziecka.

Rozwój somatyczny i aktywność ruchowa

U pięciolatka zmiany dotyczące wzrostu i wagi ciała nie są już tak intensywne jak w poprzednim okresie. Wyraźne zmiany zaznaczają się w proporcjach części ciała: następuje wydłużenie ciała pod wpływem szybszego rośnięcia kończyn. Około 5 roku życia nieznacznie powiększa się mózgowa część czaszki, natomiast rozrasta się część twarzowa. Badania wykazują, iż na zmiany w rozwoju fizycznym dzieci mają wpływ: płeć, warunki środowiskowe, rasa. Dziewczynki rozwijają się szybciej niż chłopcy. W 5 roku życia obserwuje się wzrost sprawności motorycznej. Opanowane już ruchy i czynności ulegają wyraźnemu doskonaleniu, pojawiają się nowe umiejętności; proste ruchy łączone są w kombinacje ruchowe. Dziecko 5 letnie swobodnie chodzi i biega; opanowuje kombinacje czynności ruchowych takich jak bieg i skok, bieg i kopnięcie piłki. Uczy się jeździć na rowerze, łyżwach, rolkach, tańczyć, pływać, wspinać na drzewa. Duża potrzeba ruchu, zwana „głodem ruchu”, powoduje, że dziecko jest bardzo ruchliwe. Nie potrafi długo skupić się na jednej czynności, toteż często zmienia rodzaj zajęcia ruchowego. Z tej samej przyczyny nie jest w stanie przez dłuższy czas towarzyszyć czynności dorosłego. Niemniej jednak dziecko 5 letnie zwraca coraz częściej uwagę na efekt własnych działań i przeżywa radość z osiągnięć ruchowych. Sukcesy zaś skłaniają je do wielokrotnego powtarzania czynności sprawiającej przyjemność, co sprzyja uczeniu się ruchów. Ważną rolę w uczeniu ruchów odgrywają wzorce z otoczenia dziecka. Kulturowe uwarunkowania wzmacniają także zaznaczające się w tym okresie zróżnicowanie ruchów związane z płcią. Chłopcy uzyskują lepsze niż dziewczynki wyniki w czynnościach, które wymagają większej energii i siły. Dziewczynki zaś przewyższają chłopców w sprawnościach motorycznych, które wymagają równowagi i rytmiczności.

Rozwój emocjonalny i społeczny

Pięciolatek rozumie emocje własne i innych osób. Potrafi ocenić przyczyny reakcji emocjonalnych oraz przewidzieć zachowania związane z wyraźnymi emocjami. Nabywa procedur zaradczych, które pozwalają mu manipulować przeżyciami innych osób. Rozwijają się uczucia związane z samooceną. Pięciolatek zdobywa wiedzę o tym jakie są wymagania dorosłych wobec niego. Stara się tak postępować by ich zadowolić, co z kolei przyniesie korzyści jemu samemu. Dziecko w tym okresie kieruje się własnym interesem, czuje się ośrodkiem świata i uważa za dobre to co jest dobre dla niego. Dopiero z czasem zaczyna wartościować świat przez pryzmat otaczających ich ludzi. Naśladuje wzory zachowań dorosłych, których darzy szacunkiem, dziecko stopniowo dochodzi do uwewnętrznienia narzuconych z zewnątrz reguł postępowania. Zaczyna uznawać pewne normy nie dlatego, że wymagają tego dorośli, ale dlatego że samo uznało je za słuszne.

✚ Dzieci sześciolatnie

Szósty rok życia kończy średnie dzieciństwo (wiek przedszkolny) a rozpoczyna późne (młodszy wiek szkolny). Sześciolatek przekształca dotychczasową aktywność z głównie spontanicznej i zdominowanej przez zabawę, w system działań sterownych przez stałe zadania, obowiązki i normy społeczne. Rozwój i integracja funkcji psychicznych umożliwia dostosowanie się do nowych sytuacji, zadań i wymagań.

Rozwój somatyczny i aktywność ruchowa

Pod koniec okresu średniego dzieciństwa dziecku zaczynają wypadać zęby mleczne. Zmiany dotyczące wzrostu i wagi ciała nie są już tak intensywne jak w poprzednim okresie. Sylwetka dziecka sześciolatniego staje się bardziej proporcjonalna. Wydłużają się nogi, tułów uzyskuje kształt trójkąta zwróconego podstawą ku górze, zmniejsza się ilość tkanki tłuszczowej, dziecko smukleje.

Dzięki dojrzewaniu ośrodkowego układu nerwowego następuje doskonalenie ruchów, i to nie tylko prostych ale i złożonych, zwykle opanowuje kilka czynności ruchowych jednocześnie. Rozwija się harmonia, płynność i rytmiczność ruchów oraz siła. Sześciolatek jest już w pełni samodzielny we wszystkich czynnościach samoobsługowych, potrafi zawiązać sznurowadła, czy zapinać guziki. Należy jednak zaznaczyć iż dorośli mają umożliwić im ćwiczenie, a nie wyłączać przy każdej okazji. Przy rysowaniu stosuje schematy przedmiotów i człowieka oraz potrafi skomponować rysunek przedstawiający wiele obiektów.

Rozwój emocjonalny i społeczny

Sześciolatek doskonale rozumie emocje własne i innych osób. Reguluje ekspresje własnych emocji, umie mówić o przeżyciach. Potrafi ocenić przyczyny reakcji emocjonalnych oraz przewidzieć zachowania związane z wyrażanymi przez inne osoby emocjami.

W zabawie dziecko poznaje role społeczne, nawiązuje interakcje z rówieśnikami, uczy się reguł zachowania i jak ich przestrzegać. Tworzą się pierwsze dziecięce przyjaźnie. Rozwijają się prospołeczne zachowania (np. empatia). Jednocześnie występują zachowania negatywne (np. agresja); z wiekiem agresja fizyczna ustępuje miejsca agresji werbalnej. Rozwija się osobowość dziecka, wyznaczona jest nie tylko przez cechy temperamentalne. Ustala się tożsamość płciowa. Dziecko staje się zdolne do samokontroli, co przejawia się w powstrzymaniu od natychmiastowego działania i ujawniania emocji, planowania, dostosowania do poleceń, próśb i norm kulturowych. Rozwija się obraz własnej osoby, w którym obok konkretnych sądów opisowych pojawia się samoocena.

Dzieci trzyletnie

Rozwój manualny (mała motoryka)

Trzylatki chętnie bawią się w piaskownicy – przesypują piasek, kopią, rzucają piskiem, obserwując skutki działania, bawią się plasteliną – uklepują ją, robią kulki, placuszki, wałeczki, lubią bawić się klockami, jeszcze lubią burzyć zbudowane przez kogoś budowle. Dzieci trzymają jeszcze ołówki, kredki pełną garścią, chętnie bazgrzą, rysują linie pionowe, poziome. Zachęcane do kolorowania zwykle kolorują obrazki jedną kredką, niezgrabnie, wychodząc poza kontury, szybko się męczą.

Percepcja wzrokowa

Dzieci chętnie i w skupieniu oglądają obrazki w książce, mówią o nich; potrafią rozpoznać wg figury lub klocki, potrafią złożyć w całość obrazek rozcięty na 4 równe części, patrząc na obrazek potrafią go opisać, wymieniając od 5 – 10 elementów, potrafią ułożyć z patyczków wg podanego wzoru. Są spostrzegawcze, mówią, co zauważyły, komentują to, są ciekawe.

Percepcja słuchowa

Dzieci słuchają poleceń, wskazówek, informacji – rozumieją je. Potrafią uważnie słuchać przez 5 – 10 minut opowiadań, czytanej książeczki, potrafią opowiedzieć opowiadanie. Trzylatki potrafią chodzić w rytm śpiewanej piosenki lub melodii, uderzając rączką lub pałeczką w stół, odtwarzają także proste rytmy, które my wystukamy. Dzieci dość szybko uczą się krótkich wierszyków i powtarzają je, utrzymując rymy i rytmy.

Mowa

Wśród dzieci trzyletnich zachodzą duże różnice w zakresie rozwoju mowy – niektóre z nich mówią zrozumiale, swobodnie i dużo, inne zaś dopiero zaczynają mówić. Te ostatnie dość szybko wyrównują opóźnienia, m. in. dzięki naśladowaniu innych dzieci. trzylatki charakteryzują się dziecięcą wymową (seplenienia, nie wymawiają „r”) mając prawidłowy układ narządów artykulacyjnych. Najczęściej porozumiewają się za pomocą zdań, popełniając jeszcze wiele błędów gramatycznych.

Myślenie

Dziecko powyżej trzech lat wykonuje już czynności umysłowe wewnętrzne, oparte na materiale wyobrażeniowym, a dokonuje ich w sytuacjach konkretnych (myślenie konkretno – wyobrażeniowe). Dzieci mają już wiele informacji, że zaczynają je grupować w umyśle, umieją syntezować w odpowiednie grupy na zasadzie skojarzeń. Wśród trzylatków mogą znaleźć się dzieci, które nie umieją liczyć, jak i takie które liczą w granicach 10, ale przekraczają próg dziesiątkowy. Dzieci potrafią podać na polecenie określoną liczbę kredek, potrafią wzorowo ocenić i wskazać na której kupce jest więcej a na której mniej klocków. Dzieci zaczynają rozumieć także symbole, znają więc swój znaczek w szatni. Taka znajomość matematyki jest punktem wyjścia dalszego rozwoju myślenia matematycznego.

Dzieci czteroletnie

Rozwój manualny (mała motoryka)

Czterolatki coraz chętniej korzystają z piaskownicy, bawią się foremkami, robią babki, budują tunele, wyklejają plastelina kontury. Sprawnie budują z wielu klocków domy, wieże, inne budowle, korzystając z klocków drewnianych i plastikowych. Dzieci zaczynają być już przygotowane do prawidłowego trzymania ołówka. Dzięki rozwojowi

sprawności rąk czterolatki kolorują kilkoma kredkami obrazki, potrafią samodzielnie rysować głowonoga. Rysunki mają różną wielkość, są jeszcze nieporadne, krzywe, kolorując dzieci wychodzą poza linię.

Percepcja wzrokowa

Zdolność do spostrzegania wzrokowego także się doskonali. Dziecko w wieku powyżej czterech lat zaczyna już powoli spostrzegać nie całościowo, lecz w sposób analityczno – syntetyczny. Dziecko uważnie ogląda obrazki i na polecenie pokazuje co jest „na”, „za”, „w” , „obok”. Rozumie te pojęcia, spostrzega je, ale samodzielnie jeszcze nie nazywa. Rozpoznaje wg wzoru wszystkie podstawowe figury geometryczne i kilka liter drukowanych. Potrafi opisać obrazek i wymienić kilkanaście elementów i czynności.

Percepcja słuchowa

Procesy rozwojowe i ćwiczenia słuchowe w przedszkolu znacznie usprawniają spostrzeganie słuchowe u dzieci czteroletnich. Potrafią one słuchać uważnie przez około 10 minut czytania książki, czasem przerywają i zadają pytania, potrafią krótko opowiedzieć zdaniami jego treść. Dzieci potrafią podzielić zdanie na 4 – 5 wyrazów, wyraz na 2 – 3 sylaby. Dzieci dość szybko uczą się wierszyków, odtwarzając rymy i rytmy.

Mowa

W wieku powyżej czterech lat znacząco wzrasta zasób słownictwa u dzieci, następuje stopniowa gramatyzacja mowy, wydłużają się wypowiedzi dzieci, mowa oprócz funkcji komunikacyjnej pełni funkcję narracyjną. Nadal występuje wymowa dziecięca (seplenienie, reranie) przy prawidłowym układzie narządów artykulacyjnych. Dziecko wypowiada się zdaniami rozwiniętymi, występują sporadyczne błędy gramatyczne, końcówki czasowników osobowych są właściwe dla danej płci, używa

rzeczowników, czasowników, przymiotników, przysłówków. Potrafi już opisać obrazek przy pomocy zdań. Mają dobrą pamięć słuchową – tak, że rozumie treść złożonych poleceń.

Myślenie

Dziecko powyżej czterech lat wykonuje już czynności umysłowe wewnętrzne, oparte na materiale wyobrażeniowym, a dokonuje ich w sytuacjach konkretnych (myślenie konkretno – wyobrażeniowe). Częściej obserwować można wnioskowanie, czy też myślenie przyczynowo – skutkowe. Dzieci zaczynają być krytyczne w myśleniu. Czterolatki zadają dużo pytań, są ciekawe, chcą zrozumieć różne sytuacje i wydarzenia. Myślenie i umiejętności matematyczne są w dużym stopniu uwarunkowane środowiskowo. Stąd mogą wystąpić duże różnice między dziećmi – jedne doskonale liczą nawet do kilkudziesięciu, inne mają trudności z przeliczaniem palców u jednej ręki. Dzieci potrafią prawidłowo przeliczać zbiór, potrafią nazwać podstawowe figury geometryczne. Czterolatki potrafią także samodzielnie klasyfikować.

Dzieci pięcioletnie

Rozwój manualny (mała motoryka)

W tym wieku pojawia się szereg sprawności motorycznych, wskazujących na rozwój sprawności motorycznej rąk i palców. Dziecko potrafi tworzyć wielobarwne prace plastyczne, nawlekać koraliki na sznurek, budować skomplikowane budowle z klocków, wycinać nożyczkami dowolne formy wg własnych pomysłów, sprawnie chwycić przyrządy do pisania. W pracach plastycznych brakuje jeszcze właściwych proporcji, rysunki mają formę uproszczoną zgeometryzowaną – są sztywne i kanciaste lub przeciwnie nadmiernie zaokrąglone.

Percepcja wzrokowa

Rozwój spostrzegania wzrokowego przejawia się przede wszystkim umiejętnością dostrzegania coraz większej liczby szczegółów na obrazku. Dziecko ma jednak trudności z wyodrębnianiem rzeczy ważnych i nieważnych. Potrafi układać kilkunasto elementowe puzzle. Zaczyna coraz lepiej rozpoznawać kształt liter oraz cyfr. Wzrasta sprawność kopiowania figur geometrycznych. W tym czasie umiarkowanie dokładnie dziecko kopiuje literki. Jednocześnie dzieci opanowują nazwy kolorów i poprawnie stosują je w odniesieniu do barw podstawowych.

Percepcja słuchowa

Wzrasta wrażliwość słuchowa w zakresie słuchu muzycznego i fonematycznego. Dziecko umie naśladować słyszane głosy z otoczenia, podzielić wyraz na sylaby, złożyć wyraz z sylab, wydzielić samogłoskę i spółgłoskę w nagłosie wyrazu. Różnicuje wyrazy z opozycjami i odróżnia jedną głoskę od drugiej. Pięciolatki są zdolne do utrzymania tonacji, rytmu i melodii wypowiedzi.

Mowa

W wieku pięciu lat w mowie pojawiają się już wszystkie części mowy. W tym okresie często występują jeszcze trudności artykulacyjne, przejawiające się tym, że trudniejsze głoski są zastępowane łatwiejszymi lub są mylone z innymi. Pod koniec pięciu lat oczekuje się od dziecka poprawnego wymawiania wszystkich dźwięków i swobodnego posługiwania się mową ustną. Tworząc opowiadania dziecko w tym wieku potrafi przedstawić sekwencję wydarzeń.

Myślenie

Procesy myślenia pięciolatka przebiegają na konkretach. Dla dzieci w tym wieku to, czego nie ma fizycznie, czego nie widzą lub czego nie mogą dotknąć, przestaje istnieć. Myślenie abstrakcyjne jest jeszcze słabo

rozwinięte. Podstawowymi czynnościami myślowymi dziecka są: porównywanie, szeregowanie i klasyfikowanie. W okresie średniego dzieciństwa podlegają one intensywnej transformacji. Kształtują się wyobrażenia przedliczbowe, potrafią tworzyć i porównywać zbiory. Dziecko pięcioletnie jest zdolne do rozumowania przyczynowo – skutkowego, często korzysta ze swoich doświadczeń. Potrafi także ułożyć prosta historyjkę obrazkową. Pięciolatek zaczyna myśleć kategoriami ogólnych wyobrażeń. Przechodzi z myślenia egocentrycznego do myślenia intuicyjnego, wyobrazeniowego. Dzięki temu rozwija się wyobraźnia dziecka.

Dzieci sześciolatnie

Rozwój manualny (mała motoryka)

U dzieci sześciolatków pojawia się szereg sprawności motorycznych, wskazujących na rozwój sprawności motorycznej rąk i palców. Rozwijają się precyzja, harmonia, płynność i rytmiczność ruchów oraz siła. Przy rysowaniu stosuje schematy przedmiotów i człowieka oraz potrafi skomponować rysunek przedstawiający wiele obiektów oraz szczegółów. Rysując stosuje właściwe proporcje między elementami rysunku.

Percepcja wzrokowa

Rozwój spostrzegania wzrokowego u sześciolatków jest już dość dobrze rozwinięty. Dzieci dostrzegają coraz więcej szczegółów na obrazku. Potrafią narysować rysunek bogaty w szczegóły, rysując stosuje właściwe proporcje między elementami rysunku. Zapamiętuje przedmioty w otoczeniu – zauważa różnicę w zmianie położenia przedmiotów. Potrafią rozpoznawać kilka kształtów geometrycznych, różnicują cyfry i litery, chociaż niektóre sprawiają im trudności szczególnie te do siebie podobne.

Percepcja słuchowa

W szóstym roku życia większość dzieci rozpoczyna proces nauki czytania i pisania – wzrasta wrażliwość rozwoju słuchu fonematycznego. Dziecko umie wyróżniać głoski w wyrazach, dzieli wyrazy na sylaby, tworzy wyrazy z sylab. Rozumie co to zdanie, wyraźnie je wypowiada, potrafi określić długość zdania za pomocą paska papieru. Sześciolatek uważnie słucha tekstu czytanego, poleceń, wypowiedzi kolegów, odróżnia wysokość dźwięku lub umówiony dźwięk pośród innych. Potrafi wiernie odtworzyć wiersz i piosenkę.

Mowa

Dzieci w wieku sześciu lat posługują się już swobodnie mową potoczną, zależną i niezależną i porozumiewają się bez trudu z innymi ludźmi. Dzieci tworzą wypowiedzi zrozumiałe w swej strukturze językowej, we wzajemnych związkach między słowami. Sześciolatek umie wypowiedzieć się kilkoma zdaniami na dany temat, omówić treść obrazka, posługują się czasownikami, łącznikami wyrazowymi – przyimkami. Każde dziecko przed rozpoczęciem właściwej nauki czytania powinno poprawnie i dokładnie wymawiać wszystkie głoski wypowiedziane pojedynczo, jak również w wyrazach i zdaniach.

Myślenie

Sześciolatek rozumie bardziej złożone polecenia. Słuchając czytanej treści dostrzega związki treściowe, przyczyny zdarzeń, zjawisk, przewiduje skutki określonych działań. Sześciolatek wykonuje już doskonalszą formę szeregowania zwaną szeregowaniem systematycznym, klasyfikuje przedmioty wg jakiejś cechy, wykrywa podobieństwa między elementami zbioru.